

Ulu Öndər milli şüurumuzu formalaşdırdı

nidən hakimiyyətə qayıdışı olmasaydı, bu gün bəlkə də Azərbaycan adlı dövlətin mövcudluğundan söhbət gedə bilməzdi.

Bəzən həmin dövrdə hakimiyyətdə olmuş şəxslər öz bəsit məntiqləri ilə ölkəyə rəhbərlik etdiklərini misal gətirərək, törətdikləri əməllərin məsuliyyətindən yayınmağa çalışırlar. Amma anlamaq istəmərlər ki, əslində bir il dağıtmaq, parçalamaq üçün olduqca böyük bir zaman kəsiyidir. Qurmağa, yaratmağa illər lazım gəlir. İŞİD bəşəriyyətin nadir mədəniyyət incilərindən olan Palmira abidələrini bir göz qırpımında yerləbir etdi. Həlbuki bu abidələrin qorunub saxlanılmasına minillərlə vaxt lazım gəlmişdi.

Təəssüf ki, biz 1993-cü ildən sonra birillik hakimiyyətin istər daxili, istər xarici siyasətdə törətdikləri fəsadların aradan qaldırılmasına xeyli müddət sərf etdik.

Milli Qurtuluş Gününə və Ulu Öndərin Azərbaycan dövlətçiliyinin bərpası prosesində həyata keçirdiyi tarixi missiyaya isə bir qədər fərqli yanaşmam və mənə görə bu missiya 1969-cu ildən başlayır.

Heydər Əliyevin 1969-cu il iyulun 14-dən başlayaraq atdığı bütün addımları, qəbul etdiyi bütün qərarları sıralasaq, dərin qatlarda onların bir-biri ilə bağlı olduğunu və vahid bir strategiyaya söykəndiyini müəyyən edə bilərik. Ulu Öndər rəhbərliyə gəlişi ilə ilk növbədə, Azərbaycanın əsasən aqrar respublikadan sənaye ölkəsinə çevrilməsi istiqamətində addımlar atdı. Azərbaycan üçün ənənəvi olan neft sektoru daha da gücləndirildi, təkcə paytaxt Bakıda deyil, Sumqayıt, Gəncə kimi şəhərlərdə iri sənaye müəssisələri açıldı. Regionlarda da sənaye və emal müəssisələrinin yaradılması istiqamətində ciddi addımlar atıldı, böyük infrastruktur layihələri reallaşdırıldı. Bütövlükdə Azərbaycanın milli iqtisadiyyatının sovet təsərrüfat sistemi çərçivəsində olsa belə, əsası qoyuldu.

Dövlətin gələcəkdə müstəqil yaşaması, inkişafı üçün vacib olan amillərdən biri də kadr potensialı ilə bağlı idi. Ümum-milli Lider bu istiqamətdə də strateji qərarlar qəbul edərək uğurlu nəticələrə nail oldu. Əgər 1969-cu ilədək hər il respublikamızdan kənar təhsil almağa göndərilən gənclərin sayı cəmi 47 nəfər idisə, Ulu Öndərin səyi nəticəsində bu rəqəm 1000-1400 nəfərə çatdırıldı. Ümum-milli lider Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə 1970-1980-ci illərdə keçmiş SSRİ-nin 170-dən çox nüfuzlu ali məktəbində respublikamızın xalq təsərrüfatı, elm, təhsil və mədəniyyətinin 80-dən çox sahəsini əhatə edən və zəruri ehtiyac duyulan 250-dən çox ixtisas üzrə 15 mindən artıq azərbaycanlı gənc təhsil aldı. Bugünkü müstəqil Azərbaycanın qurulmasında da məhz həmin gənclər aparıcı mövqelərdə dayanıblar.

Dövlətin çox vacib atributlarından biri də onun silahlı qüvvələridir. Kimsəyə sirr deyil ki, keçmiş Sovetlər İttifaqında

1969-cu ilədək azərbaycanlıların ali hərbi məktəblərdə oxumasına böyük qısqançılıqla yanaşır, xalqımızın nümayəndələrinin hərbi bilik və vərdislərə yiyələnməsinə süni maneələr yaradırdılar. Heydər Əliyev bu sahədə də bütün maneələri dəf etdi. Azərbaycanda Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Məktəb, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda ibtidai hərbi hazırlıq və fiziki təlim fakültəsi yaradıldı. Yüzlərlə azərbaycanlı gənc SSRİ-nin ən nüfuzlu ali hərbi məktəblərinə göndərildi. Təkcə 1982-ci ildə 550 azərbaycanlı gəncin SSRİ-nin müxtəlif ali hərbi məktəblərinə göndərildiyini nəzərə alsaq, bu sahədə əldə olunan nəticələrin sərhədlərini müəyyənləşdirmək olar.

Əgər bir xalqın milli şüuru oyanmayıbsa, dövlətçilik yaddaşı bərpa olunmayıbsa, onun içərisindən nə qədər hərbiçi, mütəxəssis, alim, mədəniyyət və ədəbiyyat adamı çıxırsa çıxsın, son nəticədə başqalarının mənafeyinə xidmət edəcək. Ulu Öndər geniş dünyagörüşə, iti və çevik zəkaya, möhkəm iradəyə malik bir dövlət adamı kimi bunu yaxşı bilirdi və bu səbəbdən də milli şüurun oyanması, dövlətçilik yaddaşının bərpa olunması üçün olduqca incə bir siyasət həyata keçirirdi. Azərbaycan ərazisində mövcud olan dövlətlərin, o cümlədən Azərbaycan Səfəvi dövlətinin tarixi ciddi şəkildə araşdırılırdı. Azərbaycan xalqının qədim dövlətçilik ənənələrinin yer aldığı filmlər çəkilir, əsərlər yazılırdı. Azərbaycanı, azərbaycançılığı, paytaxt Bakını və qədim şəhərlərimizi, milli qəhrəmanlarımızı vəsf edən mahnılar bəstələnir və onların təbliği üçün böyük işlər görülürdü. Azərbaycan xalqının inam hissi özünə qaytarılırdı. 1978-ci ildə qəbul edilən Konstitusiyada Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi qeyd olunması isə Azərbaycan xalqının milli kimliyinin, identikliyinə hüquqi müstəvidə təsdiqi idi.

Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin bərpasına 1967-ci ildən başlamış, Milli Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri olarkən, ilk növbədə, təhlükəsizlik orqanını milliləşmənin qarşısında dayanacaq, maneə yaradacaq xəyanətkarlardan və mərkəzi hakimiyyətin casus şəbəkəsindən təmizləmişdi. 1969-cu ildən etibarən isə dahi rəhbər Azərbaycan dövlətçiliyi strategiyasını addım-addım həyata keçirməyə başladı.

Bu baxımdan, hesab edirəm ki, Heydər Əliyev 1993-cü ildə yenidən hakimiyyətə gələndə dövlət qurmaqdan daha çox qurduğu dövləti xilas etməyə və dövrün tələblərinə uyğunlaşdırmağa nail oldu. Bu gün hər kəs Ulu Öndəri böyük hörmət və məhəbbətlə anır. Azərbaycan xalqı və dövləti var olduqca Heydər Əliyevin nəhəng tarixi xidmətləri unudulmayacaq, Azərbaycanın əldə etdiyi bütün uğurlarda onun izi görünəcək.

Elçin MİRZƏBƏYLİ,
politoloq.

Tarix istər uzaq olsun, istərsə də yaxın - təkcə salnaməçilərin yaddaşa köçürmələri üçün gərəkli olan zaman kəsiyi deyil, həm də nəticə çıxarmaq üçün ən önəmli vasitədir.

Bu baxımdan, ötən əsrin 90-cı illərində baş verən hadisələrin, ölkəni xaosa, qarşıdurmaya sürükləyən, parçalanma təhlükəsi qarşısında qoyan təcrübəsiz, bacarıqsız, fitrətdən siyasət və idarəetmə sahəsində istedadı olmayan insanların buraxdığı səhvlərin təhlil olunması həm də ona görə vacibdir ki, oxşar hadisələr bir daha təkrarlanmasın, ölkəmiz, dövlətimiz nəticələrinin aradan qaldırılmasına uzun illər lazım olan təhlükələrlə qarşı-qarşıya qalmasın.

Təcrübəsiz, bacarıqsız, şüarçılıqdan başqa heç bir şey bacarmayan, aşağı intellektli və mədəniyyətli insanların hakimiyyətə sahiblənməsi terror qədər təhlükəlidir. Çünki onlar yaradıcılıq potensialına malik deyil, yalnız dağıtmağı bacarırlar. Mən həmin dövrün bütün çətinliklərini çiyinlərində daşıyan milyonlarla Azərbaycan vətəndaşından biri kimi məsuliyyətsizliyin, bacarıqsızlığın, cəsarətsizliyin, təcrübəsizliyin hansı nəticələrə gətirib çıxara biləcəyini yaxşı başa düşürəm.

Dəniz dalğalananda, ilk növbədə, suyun təkindəki tör-töküntünü üzə çıxarır. Təəssüf ki, bu təbiət hadisəsi 1989-1993-cü illərdə özünü ölkəmizin siyasi həyatında da büruzə verdi. Tör-töküntülər üzə çıxdılar, Azərbaycan xalqının ölkəmizin ərazi bütövlüyü və istiqlalı uğrunda mübarizəsini, milli hisslərini istismar etdilər. Həmin dövr mənə məşhur rus dramaturqu Leonid Andreyevin "Anatema" əsərini xatırladır. Əsərdə vəkil cildinə girmiş şeytan tərəfindən aldadılaraq "peyğəmbər", "xilaskar" olduğuna inanan, zəif, iradəsiz, səriştəsiz adamların ümumiləşdirilmiş obrazı olan David adlı şəxsin yüz minlərlə insanı necə uçuruma apardığından bəhs edilir. Azərbaycan da həmin dövrdə uçurumun bir addımlığında idi. Əgər Heydər Əliyevin ye-